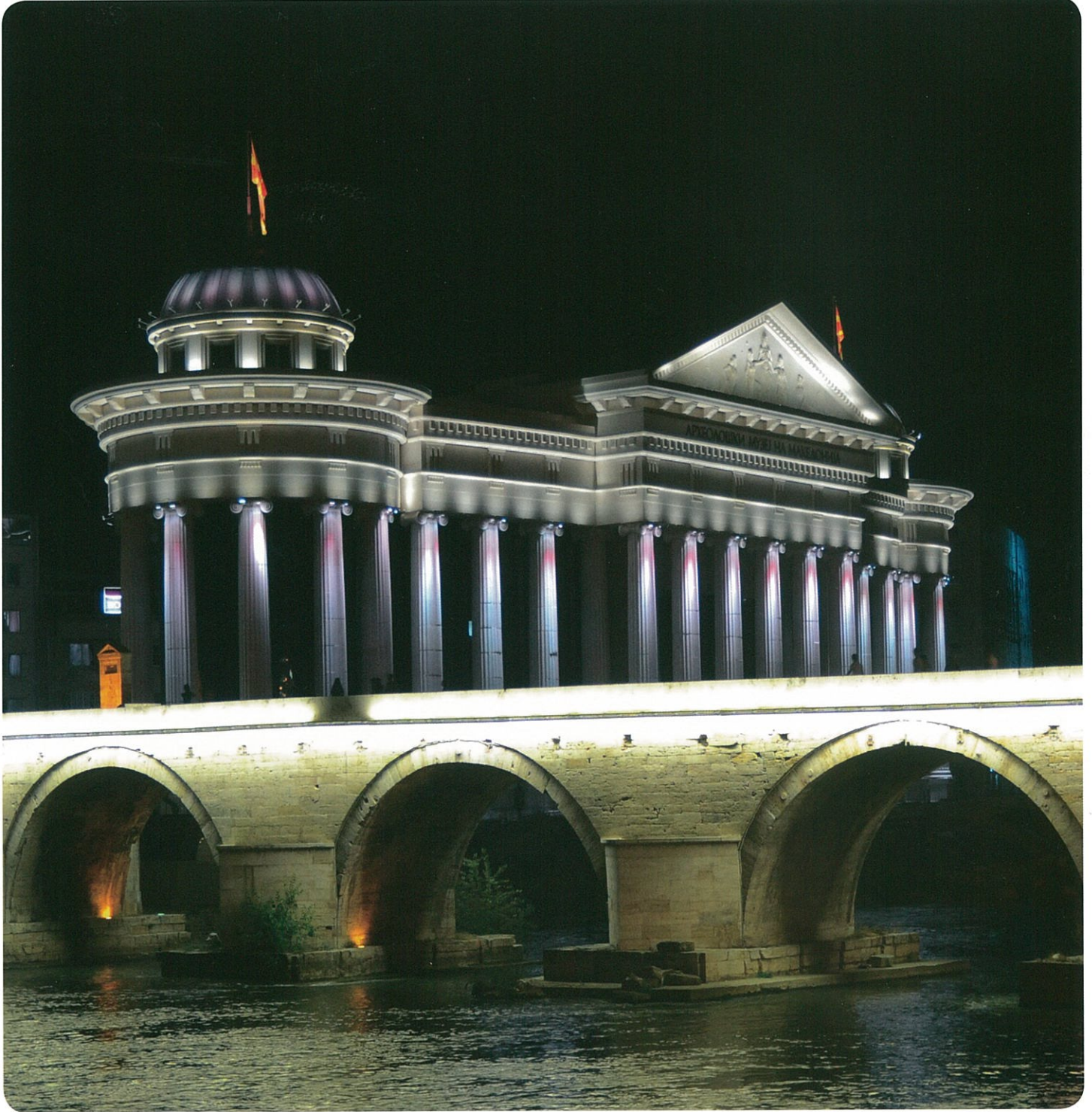

BURSA'DA ZAMAN

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN KÜLTÜR HİZMETİDİR.

BALKANLAR'DAKİ YÜZYILLIK YALNIZLIĞA SON

• ÜSKÜP BURSA ARASI KUŞ UÇUMU KAÇ KULAÇ - Metin Önal MENGÜŞOĞLU	04
• “MAKEDON KİMLİĞİ YARATMAK” - Namık GÖZ	08
• BALKANLAR'DAKİ MÜHÜR, HAÇ VE HİLAL REKABETİ... - Cihat ÖZKAN	12
• EVLİYA ÇELEBİ VE ÜSKÜP - Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri ÖCALAN	15
• ÜSKÜP'ÜN İKİ YAKASI - Ahmet ERDÖNMEZ	18
• BİZE HER YER BURSA ! - Yüksel BAYSAL	20
• BUHARA, BOSNA, BURSA - Hacı TONAK'ın Kara Hoca Ropörtajı	22
• MAKEDONYA'DA TÜRK KÜLTÜRÜNÜN KORUNMASI VE STK'LAR - Türkan GENÇ	27
• ÜSKÜP VİLAYET KONAĞI - Bayram VARDAR	28
• ÜSKÜP KAPAN HANI - Yrd. Doç. Dr. Sezai SEVİM	30
• YENİŞEHİR'DEN KAÇANİK'E - Yrd. Doç. Dr. Doğan YAVAŞ	37
• KALKANDELEN HARABATI BABA TEKKESİ - Behuciddin ŞEHABİ	40
• ÜSKÜP RİFAİ TEKKESİ - Prof. Dr. Mustafa KARA	42
• GAZİ BABA'NIN HUZURUNDA - Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ	46
• BALKANLAR'IN YARALARI “İHYA HAREKETİ” İLE SARILIYOR - Gıyasettin BİNGÖL	49
• BULGARİSTAN'DAN BURSA'YA GÖÇLE GELEN ŞAİRLER - Nevzat ÇALIKUŞU	50
• ERGUVAN, EMİR SULTAN VE BURSA - Prof. Dr. İsmail DOĞAN	52
• GÖNÜLLERDEN DİLLERE EMİR SULTAN - E. Ertan AKMAN	60
• TARİHİ KENTLER BİRLİĞİ BULUŞMASI - Aziz ELBAS	68
• HARAÇÇIOĞLU MEDRESESİ - NEYDİ, NE OLDU? - Saffet YILMAZ	72
• “OSMANLI BAŞŞEHİRİ BURSA'YA, YENİ DÜŞLER GÖRDÜRMEK” - Prof. Dr. Necmi GÜRSAKAL	76
• BENDENİZ AHMET VEFİK PAŞA REFİKİNİZ - E. Ertan AKMAN	80
• MERİNOS YİNE “ENERJİ” SAÇIYOR	82
• ORTA ÇAĞ'DA BURSA KATLIAMI - Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN	86
• BİR SÜRGÜN HİKAYESİ: EMİR ABDÜLKADİR EL-CEZAIİRİ	90
• TARİHİN IŞIKLI SAYFALARINDA BİR BELEDİYE KONAĞI - E. Gülhan ATTİLA	92
• KAVAFLLAR ÇARŞISI - Dr. Ceyhun İRGİL	94
• BESAS'TAN GELECEĞE YATIRIM	96
• TARİHİ MİRASIMIZ DÜNYA GÜNDEMİNDE	98
• GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ALTIPARMAK - Feyza AKSOY	102

İ Ç İ N D E K İ L E R

ORTA ÇAĞ'DA BURSA KATLIAMI

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

Anadolu coğrafi olarak 3 kıtayı birbirine bağlayan bir bağlantı noktası üzerinde yer aldığı için devamlı olarak hakim güçlerin ilgisini çekmiş ve ele geçirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle Anadolu tarihi dünyanın hiç bir yerinde olmadığı kadar kanlı olaylara sahne olmuştur. Kan zaman zaman savaşlar nedeniyle, bazen de yanlış tarafta yer alma nedeniyle intikam duygusuyla katletme şeklinde akıtılmıştır. Konumuzu, yanlış tarafı tutma neticesinde katliama uğrayan Ortaçağ Bursalıları oluşturmaktadır.

Bursa, ovanın savunması kolay stratejik noktalarından birisinde yer alsa da, kentin etrafını güçlü bir sur duvarı çevrelese de, tarihinin çeşitli evrelerinde Anadolu'daki katliamlardan nasibini almış şanssız kentlerden birisidir. Tarihindeki son büyük katliam Doğu Roma İmparatorluğu egemenliği esnasında Komnenos sülalesinin son temsilcisi olan I. Andronikos Komnenos (M.S. 1183-1185) tarafından yapılmıştır.

Doğu Roma İmparatorlarından Andronikos, M.S. 1143-1180 arasında hüküm süren İmparator I. Manuel Komnenos'un kuzenidir. 1141 yılında Selçuklular tarafından esir alınmış ve bir yıl esir kaldıktan sonra fidye ile serbest bırakılarak Konstantinopolis'e gitmiştir. Burada I. Manuel Komnenos'un gözüne girip sarayda yaşamaya başlamıştır. Sarayda yaşarken yeğeni olan Prenses Evdoksiya'yi kandırıp,

prensesi metresi yapmıştır. 1153'de Andronikos İmparator aleyhine hazırlanan bir komploya katılmıştır. Bu komplo İmparator tarafından öğrenilince 12 yıl hapiste kalmak zorunda kalmıştır. Ancak 1165 yılında hapisaneden kaçmayı başarmıştır. Manuel'in ölümünden sonra, eşi İmparatoriçe Antakyalı Maria imparator naibi olarak oğlu II. Aleksios Komnenos'un adına ülkeyi yönetmeye başlamıştır. Çünkü geleneğe göre, imparator adayları 16 yaşından sonra yönetimi bizzat devam ettirmektedirler. Eğer bu yaştan küçüklerse, onların adına anne ve amca gibi bir yakın büyüğü yönetime yardımcı olmaktadır.

Andronikos M.Ö. 1182 baharında bu değişimden ve durumdan rahatsız olarak İmparatoriçe'nin halk tarafından sevilmediğini bahane edip bir ordu toplayarak çocuk imparator II. Aleksios Komnenos'u korumak ve yetkilerini iade etmek bahanesiyle Konstantinopolis'e (İstanbul) gelmiş ve iki ay sonra da çocuk imparatoru boğdurtarak iktidarı tek başına ele geçirmiştir.

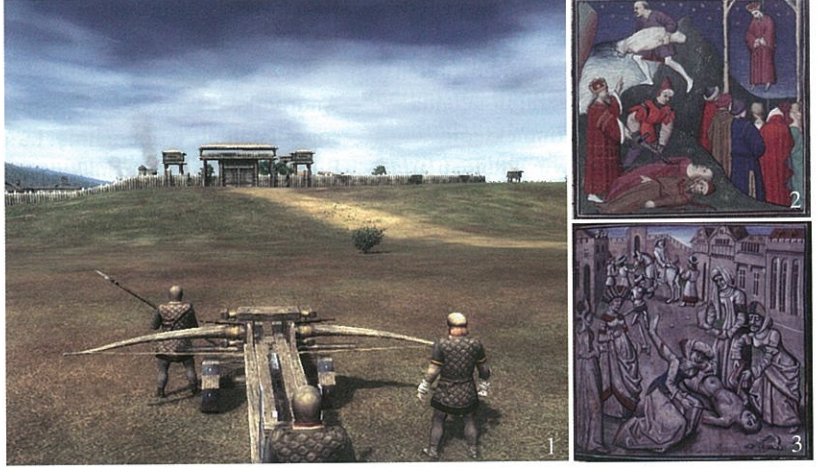
Ancak bu iktidar değişiminden ordu komutanlarından Andronikos Lapardas hoşnut değildir ve göz yummaya da niyeti yoktur. İmparatorluğun batı sınırında Macar Kralı Bela'nın isyanını bastırmakla görevli olmasına rağmen, cephedeki görevinden ayrılarak hem katledilen genç imparatorun öcünü almak ve hem de Andronikos'u cezalandırmak üzere

doğuya doğru hareket eder ve Güney Marmara kıyılarına kadar gelir. Burada özellikle Nikaia (İznik), Prusa(Bursa) ve Lopadion(Uluabat) halkı bu isyan girişimini destekleyerek Andronikos Lapardas'ın yanında yer alırlar. Bu isyan girişimi Andronikos tarafından zamanında haber alındığı için çok kısa sürede bastırılmış, Andronikos Lapardas yakalanarak gözleri kör edilmiş ve sürgüne gönderilmiştir.

Ancak, İmparator Andronikos, bu isyan girişimini destekleyenleri cezalandırmak ve böylece yavaş yavaş kıpırdamaya başlayan muhalif hareketlere de gözdağı vermek için hazırlıklara başlar. Öyle ağır bir ceza vermelidir ki, bundan sonra isyan akla bile alınmasın. Bu düşünce ile hazırlanan büyük bir ordu M.S. 1184 yılında Aleksios Branas'ın komutasında önce Lopadion (Uluabad) halkını cezalandırmak üzere yola çıkar. Ancak Lopadion halkı Prusa ad Olympum(Bursa) ve Nikaia(İznik) halkı ile işbirliği yapmış ve her iki kenti bir defa daha isyana teşvik etmiştir. Bu nedenle bu ilk atak Andronikos'un istediği ölçüde caydırıcı bir şekilde sonuçlandırılmaz.

Bunun üzerine Andronikos da kendi ordusunun başına geçerek İznik'e doğru hareket eder. Her iki ordu İznik önlerinde birleşir ve sonrasında tek bir güç halinde İznik kentine saldırmaya karar verirler. Böylece tarih bir imparatorun kendi halkını ve kendi kentini yok etmek

1) I. Andronikos Komnenos tarafından geliştirilen taarruz makinası. Bu makina günümüz bilgisayar oyunlarında da savaş silahı olarak kullanılmaktadır. 2) Bursa kuşatması. Kent düştükten sonra insanlardan bir bölüm asılarak, bir bölümü ise kılıçtan geçirilerek öldürülüyor. Farklı bir infaz yöntemi de canlı canlı çuvala konup, ağırlık bağlanan çuvalın deniz veya nehir gibi bir su kaynağına atılmasıdır. 3) 15. yüzyıldan bir tasvir. I. Andronikos Komnenos'un öldürülmesi. Resmin orijinali Fransa'da Bibliothèque Nationale'de bulunmaktadır.

üzere bütün gücü ile saldırıya geçmesine şahitlik etmektedir. Ancak hesaba katılmayan bir ayrıntı bulunmaktadır, bu da pişmiş tuğladan örülen şehir surlarının imparatorun saldırısına karşı koyabilecek sağlamlıkta olmasıdır. Bu nedenle bütün saldırılara çok başarılı bir şekilde karşı koyarlar. Güçlü bir ordu karşısında elde edilen başarı ve bu başarılar sonunda imparatorun aciz duruma düşmesi İzniklileri şımartır. Tarihçi Niketas Khoniates bildirdiğine göre, bu durum İzniklilerde özgüvene neden olur ve sur duvarlarının burçlarına çıkarak imparatorun askerleriyle alay ederler; hatta ağza alınmayacak küfürler savururlar. Tarihçi Niketas Khoniates'in cümleleri bu konuda dikkate değerdir: "Şehrin kapıları sıkıca kapalıydı ve iyice sürgülenmişti. Ama ağızlarının kapısı ardına kadar açıldı; insan kasabı, kan içen köpek, kokmuş ihtiyar, bütün zamanların yüz karası gibi küfürler ediyorlardı".

Bu durum saldırıdan vazgeçmeyi düşünen Andronikos'u çileden çıkartır ve saldırının dozunu artırmasına neden olur. Kentin etrafına Andronikos'un kendi icadı olan savaş makinaları yerleştirilir ve surları bunlarla dövülmeye başlanır.

Bu gelişme üzerine İznik halkı da boş durmaz ve geceleri sur duvarındaki gizli kapılardan dışarı çıkarak bu savaş makinalarını ya meşaleler ile yakar, ya da elleri ile parçalayarak tahrip ederler. Sur duvarlarının etrafında bu kısır döngü devam ederken, Isaakios Angelos'un da aralarında bulunduğu Andronikos'tan nefret eden bir grup asker saf değiştirerek İzniklilerin arasına katılır. Tarihçi Niketas Khoniates'in bildirdiğine göre, İznik'e ilhak eden askerlerin arasında Türkler de bulunmaktadır.

Bu geçişler Andronikos'u kaygıya düşürerek bir ara kuşatmanın başarısız olacağına inandırmıştır. Bu durum Türklerin Doğu Roma ordusu içinde belirleyici bir gücünün olduğuna da işaret etmektedir. Andronikos'un halet-i ruhiyesinin bozulmaya başladığının en önemli göstergelerinden birisi başarı elde etmek için kullandığı acımasız ve akıl dışı yöntemlere baş vurmasıdır. Bunlardan birisi ilhak eden komutanı Isaakios Angelos'un İstanbul'da yaşayan annesi Euphrosyne'nin İznik önlerine getirtilerek savaş makinasına bağlanmasıdır. Eğer Isaakios Angelos teslim olmasa, savaş makinası üzerinde bağlı olan anne ile

birlikte taarruza katılacaktır. Andronikos dediğini yapar ve üzerinde Euphrosyne ile birlikte savaş makinasını sur duvarına karşı sürdürür.

Böylece büyük bir acımasızlık örneği sergilenmiş olur. Ancak büyük bir şans eseri ve İznikli askerlerin dikkati sayesinde anne o günkü saldırıdan yara almadan kurtulur. Aynı günün gecesinde ise yine gizli kapılardan çıkan İznikli askerler bir gece baskını ile Euphrosyne'yi Andronikos'un askerlerinin elinden kurtarırlar. Bu çıkışlar İznik sur duvarının değişik bölümlerinde gizli kapıların bulunduğu işaret etmektedir. Sur duvarında yapılacak detaylı incelemeler bu kapıların yeri ve özellikleri hakkında detaylı bilgiler verecektir.

Kuşatma esnasında aslında herşey İznikliler'in lehine gelişmekte, Andronikos istediği ve beklediği zaferden yavaş yavaş ümidini kesmeye başlamaktadır. Ancak bu esnada beklenmedik bir gelişme olmuş ve İznik savunmasını başarılı bir şekilde yöneten komutan Theodoros Kantakuzenos, beklenmedik bir hareketle şehri terk

eder ve tek başına imparatora saldırır. Ancak saldırı esnasında atının ayağı tökezleyince dengesini kaybederek düşer ve Andronikos'un eline düşer. İmparatorun bu fırsatı kaçırmadığı, Theodoros Kantakuzenos'u öldürttüktan sonra kesik başını bir mızrağın ucunda İstanbul'a gönderdiği bilinmektedir. Rivayet edildiğine göre vücudundan arta kalan bölüm ise parça parça doğranmıştır.

Böylece İznik halkı kendine sonsuz güven duydukları önderlerini çok zamansız bir şekilde kaybetmiştir. Bunun üzerine daha önce kente sığınmış olan İsaakios Angelos'tan kendilerine önder olmasını isterler. Ancak Angelos bu riskli sorumluluğa yanaşmaz ve yol yakınken teslim olmalarını önerir. Bu tavsiye üzerine daha fazla direnmekten vazgeçen İznik halkı Piskopos Nikolaos'ın önderliğinde kentin kapılarını açarak teslim olmaya karar verir. Teslim olmayı en iyi şekilde tarihçi Niketas Khoniates anlatmaktadır: "...silah taşımadan, ellerinde zeytin dalları tutarak, başları ve elleri açık olmak üzere, ayakları çıplak şekilde teslim olmaya gittiler". Andronikos, başlangıçta şehir halkına çok merhametli ve şefkatliymiş gibi davranırsa da, kent tamamen ele geçirildikten sonra gerçek yüzünü göstermiş ve halkın bir çoğunu şehirden sürmüş, bir kısmını surlardan baş aşağı atarak öldürmüştür. Bu arada en büyük acıyı daha önce İsaakios Angelos ile birlikte saf değiştirerek İzniklilerin arasına katılan Türklere yaşıtmıştır.

Ele geçirdiği Türklerin tamamını kazıklara çaktırarak öldürmüş ve üzerinde cesetlerle birlikte bu kazıkları şehrin etrafında daire halinde çevrelenecek şekilde diktirmiştir. Bu arada yeri gelmişken açıklamakta fayda vardır. Eski dönemlerin en ızdıraplı işkence ile öldürme yöntemlerinden biri olan kazığa çakmada, ince bir sopa kuyruk sokumundan başlayarak omurilik boyunca sırta saplanmakta ve bu şekilde kazık toprağa dikilmektedir. Bu işlem sonrasında omurilik bloke olduğundan

hareket kabiliyeti ortadan kalkmakta ve insan çok büyük acı ve ızdıraplar içerisinde can vermektedir. İşte Türklere reva görülen idam şekli bu vahşi ve insanlık dışı yöntem olmuştur.

Andronikos, İznik'te sükuneti sağladıktan sonra İstanbul'a dönmemiş, bu defa Bursalıları cezalandırmak üzere şehre doğru harekete geçmiştir. Bursa önlerine gelindiğinde şehrin güneyindeki ovada karargah kurulmuştur. Çünkü arazinin bu bölümü düz olması nedeniyle hücum etmeye en elverişli kısımdır. Kentin oturduğu alanın diğer bölümlerinde kayalıklar, sert çıkıntılar ve uçurumlar bulunmaktadır. Kentin etrafı ayrıca görkemli kuleler ile donanmış sağlam bir sur duvarı ile çevrelenmişti. Güneyde, Andronikos'un ordusunun bulunduğu taraftaki sur duvarları ise savunmayı güçlendirmek amacıyla çift sur duvarından oluşmaktadır. Çünkü kentin savunma açısından en zayıf bölümü burasıdır.

Bursa'ya zaman zaman saldırılar olmuştur. Bu nedenle sur duvarının daha önce tahrip gören bölümleri tekrar örülmüş, bağlantılar birbirleri ile ilişkilendirilerek sağlamlaştırılmış ve birlikte sıvanmıştır. Sur duvarı ayrıca çakılan kazıklar yardımıyla birbiri ile bağlantılı hale getirilmiştir. Bu nedenle Bursa'yı kuşatma veya saldırı ile ele geçirmek oldukça zordur.

Sur duvarının sağlamlığı ve dayanıklılığı konusunda en güzel delillerden birisi 1204 yılında Latinler'in Bursa'ya yaptığı saldırıdır. Bilindiği gibi, Latinler, İstanbul'u işgal ettikten sonra onlara hiç aldırmayan Bursalılara bir ders vermek istemişler ve Lopadion'u (Uluabat) zapt ettikten sonra Bursa'ya doğru yola çıkarak daha önce Andronikos'un kurduğu yere, yani kentin güneyinde surların karşısına, karargahlarını kurmuşlardır.

Latinler kenti ele geçirmek için epey uğraşmışlar, hatta mancınıklar ile saldırmışlardır. Ancak kuşatma

sonunda kayda değer bir başarı elde edememişlerdir. Niketas Khoniates'e göre, başarısızlığın en önemli sebeplerinden birisi surların aşılama sağlamakta olmasıdır. Bu nedenle Latinler Bursa'yı ele geçiremeden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Surların sağlamlığı ve geçilmezliğinden olsa gerek ki, Türklerin Bursa'yı ele geçirmesi de ancak çok uzun süren bir kuşatmadan sonra mümkün olabilmıştır.

Kentin savunması hakkında bu kısa açıklamadan sonra tekrar Andronikos'un Bursa'yı işgaline geri dönelim. Andronikos, Bursa önlerine gelip karargahını kurar kurmaz ertesi gün saldırı emrini vermek için hazırlıklara başlar. Ertesi günü beklemesinin nedeni kent sakinlerinin gönüllü olarak teslim olmasını sağlamaktır. Sur duvarlarını aşmanın zorluğunu o da bilmektedir. Bu amaç doğrultusunda Andronikos sabaha kadar uyumadan gece boyunca okların ucuna bağlanıp şehre atılması için pusula yazar. Amacı pusulalardaki mesajları ile kent sakinlerini gönüllü olarak teslim olmaya ikna etmektir. Sabaha kadar o kadar fazla sayıda pusula yazmıştır ki, bu iş imparatoru tam anlamıyla bitap düşürmüştür. Sabahın ilk ışıkları ile birlikte hazırlanan pusulalar okların ucuna bağlanarak kentin içerisine gönderilmeye başlanır. Bu notlarda, kent sakinleri eğer kapıları açıp kendiliğinden teslim olurlarsa, onlara kötü davranmayacağını ve yapmış oldukları isyanı unutacağına dair sözler vermektedir.

Ancak Bursalıların bu boş vaatlere karnı toktur ve dolayısı ile çağrıyı dikkate almazlar. Bu nedenle de günlerce pusula gönderme işi devam etmiş, bu arada her iki taraf çok sayıda kayıp vermiştir.

Kuşatma bu şekilde devam ederken bir gün Andronikos'un savaş makinalarının taarruzu sonucunda güney kanattaki dış sur duvarının bir bölümünde çökme meydana gelmiştir. Çökmenin çıkardığı korkunç gürültü halk ve askerler arasında korkuya ve endişeye neden olmuştur. Bu

karişıklık esnasında surların o bölümünü korumakla görevli olan askerler yerlerini terk edince, yıkılan bölüm bir an için savunmasız kalmış, Andronikos'un askerleri de bu boşluktan yararlanarak duvarlara ve kapılara dayadıkları merdivenlerden kolayca kentin içine girmişlerdir. Böylece sur duvarları aşılmaz olarak nam salmış kent ele geçirilmiştir.

Kuşatmanın uzaması, güçlü direnme karşısında asker kaybı ve halkın çağrıya uymayarak teslim olmaması tam anlamıyla Andronikos'u zıvanadan çıkartmıştır. Kentin ele geçirilmesinden hemen sonraki İmparator Andronikos'un haleti ruhiyesini Niketas Khoniates Historia (1180-1195) isimli eserinde şu cümleler ile anlatmaktadır: "İmparator bir kurtarıcı gibi değildi; ağılsız, çobansız koyun sürülerine saldıran bir aslan gibi birinin boynunu kırdı, ötekinin iç organlarını yedi, bir üçüncüsüne daha da beter şeyler yaptı; geriye kalanları da ya dağlara, ya uçurumlara sürdü..."

Bursa ele geçirildikten sonra yapılan vahşet ve işkenceyi iki başlık altında incelemek mümkündür: İlki, kente girişte askerler kimi görmüşlerse kılıçtan geçirerek öldürmüşlerdir. Bu kıyımdam kuşatma öncesi halkı beslemek için şehre sokulan besili hayvanlar, koyun sürüleri ve sığırlar da nasibine düşeni almıştır.

Vahşetin ikinci perdesi ise imparatorun kente girmesinden sonra başlamıştır. Kente ayak basan İmparator, karşısına ilk çıkan ve henüz bıyığı bile terlememiş çocuk yaştaki Theodoros Angelos isimli gencin gözlerini oyduktmuş, daha sonra onu bir eşeğe bindirterek hayvanı serbest bırakarak eşeğin onu istediği yere götürmesine izin vermelerini istemiştir. Gözü oyulan gencin kurda kuşa yem olmasını yolda karşılaştığı Türkler önlemiştir. Türkler, delikanlıya acıyarak

onu alıp çadırlarına götürmüşler ve yaralarını tedavi etmişlerdir.

M.S. 1184 yılında Bursa'da İmparatorun kendi vatandaşlarına yaptığı büyük vahşet ve katliamı kelimeler ile anlatmak mümkün değildir. Bursalılar'dan bazıları asılarak idam edilmişler, çocuk, kadın, genç, yaşlı denmeden gözleri oyulmuş, elleri, kolları, bacakları kesilerek büyük bir vahşet örneği sergilenmiştir. Vahşetin boyutunu Niketas Khoniates'in cümlelerinden okuyalım: "Andronikos daha sonra aralarında Leon Synesios, Manuel Lakhanas gibi kentin ileri gelenleri de dahil olmak üzere kırktan fazla insanın Bursa yollarındaki ağaçlara asılmasını emretti. Kent içinde yakalanan insanların bir bölümünün ellerini kestirdi, bir bölümünün parmaklarını üzüm kütüğü dalı gibi tek tek koparttırdı. Bazı insanların ise sadece bacaklarını kestirdi. Bir bölümü ise hem ellerinden hem de gözlerinden mahrum etti. Bir başka grubun sadece sağ gözünü oydukttu ve sol ayağını kestirdi; diğer bir kısımda ise bu defa sol gözlerini oydukttu, buna karşın sağ bacaklarını kestirdi".

Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi M.S. 1184 yılı Bursa tarihinin kara bir günü olmuş, kentte yaşayan halkın büyük bir bölümü hunharca kılıçtan geçirilirken, sağ kalabilenler de göz ve bacak gibi organlarından olmuşlardır. Niketas Khoniates'in naklettiğine göre, Andronikos böyle insanlık dışı bir vahşetle kendi hakimiyetine karşı çıkan Bursa'nın güçlü, kuvvetli ve savaş taktiğini iyi bilen gençlerinin tamamını imha etmiştir. İmparator Andronikos İznik ve Bursa'yı dize getirdikten sonra Uluabat'a yönelmiş(Lopadion) ve benzer bir vahşet orada da yaşanmıştır. Niketas Khoniates'in anlattığına göre, burada özellikle piskopos hedef tahtasında olmuştur. Çünkü, İmparator'a göre, isyan eden halka müdahale etmesi gerekirken olaylara karşı sessiz kalmayı tercih etmiş ve olayları kenardan izlemiştir. Bu sorumsuzluğunun cezası ise piskoposun bir gözünün oyulması olmuştur.

M.S. 1183-1185 yılları arasında iki sene hüküm süren İmparator I. Andronikos Komnenos'un yaptığı vahşet ve çevresine

saldığı korku kelimeler ile ifade edilebilecek gibi değildir. 1185 yılında Normanların İstanbul'a yaklaşmakta olduğu yolundaki haberler üzerine başkentte bir ayaklanma patlak vermiş ve II. İsaakios Angelos imparator olarak ilan edilmiştir. Bundan sonra isyancı bir grup tarafından Andronikos ele geçirilerek kendi yaptığı vahşeti aratmayacak bir şekilde öldürülmüştür. Önce yakalanarak başına yeni boşaltılmış bir sığır işkembesi geçirilmiş şekilde bir eşeğe ters bindirilerek şehirde dolaştırılmış. Daha sonra da önce gözleri oyulup, ayak ve kolları kesilmiştir. En son olarak da karnı deşilerek bugün Sultan Ahmet Meydanı'nda bulunan dikili taşın yanında kazık üzerine çakılarak cesedi günlerce halka sergilenmiştir.

Sonuç olarak Bursa halkı günümüzün en demokratik haklarından sayılan sıradan bir hoşnutsuzluğun bedelini hunharca katledilmeyele tarifi imkansız bir vahşetle en ağır şekilde ödemişlerdir. Doğu Roma İmparatorlarının özellikle kendi halkına karşı bu vahşi tutumu, zamanla imparatorluk sınırları içerisinde yaşayan halkı yönetimden uzaklaştırmış, merhametli ve adil olmaları ile ünlenen ve o dönemde yavaş yavaş güçlenmeye başlayan Türklerin yanında yer almaya itmiştir. Örneğin Türkler Bursa'yı işgal için yıllarca beklemiş ve ele geçirdikten sonra kimsenin kılına bile zarar vermeden kent halkı ile birlikte kardeşçe yaşamayı başarmışlardır.

Kaynakça

Niketas Khoniates'in Historia'sı (1195-1206). İstanbul'un Haçlılar Tarafından Zaptı ve Yağmalanması, I. Demirkent (tercüme) (İstanbul 2004), 183 vd. Niketas Khoniates'in Historia'sı (1180-1195). Komnenos Hanedanı'nın sonu ve II. İsaakios Angelos Devri, I. Demirkent (tercüme) (İstanbul 2006), 73 vd.